

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 19102/2024
29.04.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Драгане Миросављевић и Надежде Видић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., општина ..., чији је пуномоћник Слађана Купрес, адвокат из ..., против тужене ББ, са непознатим пребивалиштем у ..., чији је пуномоћник Душан Игњатовић, адвокат из ..., ради лишења родитељског права, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 84/2024 од 23.04.2024. године и о ревизији тужене изјављеној против решења о трошковима поступка садржаном у пресуди Апелационог суда у Нишу Гж2 84/2024 од 23.04.2024. године, у седници одржаној 29.04.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж2 84/2024 од 23.04.2024. године.

ОДБАЦУЈЕ СЕ, као недозвољена, ревизија тужене изјављена против решења о трошковима поступка садржаног у пресуди Апелационог суда у Нишу Гж2 84/2024 од 23.04.2024. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Основног суда у Неготину, Судска јединица у Кладову П2 48/23 од 21.12.2023. године, ставом првим изреке, тужена је потпуно лишена родитељског права над малолетним синовима ВВ и ГГ, због грубог занемаривања дужности из садржине родитељског права, осим у делу који се односи на издржавање малолетне деце. Ставом

другим изреке, одлучено је да се одлука из става првог изреке пресуде упише у матичну књигу рођених која се води за матично подручје ..., под текућим бројем ... за 20... . годину, у коју књигу је извршен упис рођења малолетног ВВ и у матичну књигу рођених која се води за матично подручје ... под текућим бројем ... за 20... годину, у коју књигу је извршен упис рођења малолетног ГГ. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове поступка од 215.188,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж2 84/2024 од 23.04.2024. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се тужена потпуно лиши родитељског права над малолетним синовима ВВ и ГГ, због грубог занемаривања дужности из садржине родитељског права, осим у делу који се односи на издржавање малолетне деце и да се та одлука упише у матичну књигу рођених која се води за матично подручје ... под текућим бројем ... за 20.... годину, у коју књигу је извршен упис рођења малолетног ВВ и у матичну књигу рођених која се води за матично подручје ... под текућим бројем ... за 20.... годину, у коју књигу је извршен упис рођења малолетног ГГ. Ставом другим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Против правноснажне пресуде другостепеног суда тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права. Тужена је изјавила ревизију против решења о трошковима поступка садржаног у побијаној пресуди.

Испитујући побијану одлуку применом члана 408. ЗПП („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 10/23) у вези са чланом 202. Породичног закона, Врховни суд је оценио да ревизија тужиоца није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке су закључиле брак 19.01.2013. године у ..., који је уписан у Матичну књигу венчаних за матично подручје ... бр. ... за ... годину. Током трајања брака странака рођено је њихово двоје деце, синови ВВ рођен године у ... и ГГ рођен ... године у Породица је била потпуно функционална до 09.05.2021. године, када се тужилац вратио са пословног пута и том приликом није затекао ни тужену ни децу. Сутрадан је отишао у полицијску станицу и пријавио да нема сазнања о томе где се налазе његова супруга и деца, где му је саопштено да је тужена са децом напустила територију Републике Србије 18.05.2021. године. Мал. ВВ је у наведеном периоду кренуо у ... разред основне школе „...“ у ..., где је редовно похађао наставу од 01.09.2020. године до 09.05.2021. године, а мал. ГГ је ишао у вртић при у ... и требало је да у школској 20.../20... години буде уписан у предшколски програм. Деца су имала путне исправе Републике Србије. Тужена се јавила тужиоцу након десетак дана и тада му саопштила да је отишла са децом код своје мајке у ..., да тамо намерава да старијег сина упише у школу и да промени презиме деци тако да деца више неће имати контакт са тужиоцем. Мајка тужене је ... држављанка, која живи и ради у Тужена сада живи са новим емотивним партнером у Тужилац је био у ... поводом судског поступка који се

водио применом Хашке конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце, где му није било дозвољено да има контакт са децом. Пред првостепеним судом је покренут посебан поступак између странака ради развода брака, вршења родитељског права, одређивања доприноса у издржавању и уређења личних односа између малолетне деце и родитеља, који је решењем од 28.10.2022. године прекинут до правноснажног окончања овог парничног поступка.

По пријави тужиоца ОЈТ у Неготину је поднело кривичну пријаву против тужене због сумње да је извршила кривично дело одузимање мал. лица из члана 191. став 3. Кривичног законика, која кривична пријава је одбачена решењем (јер је тужена лице које врши родитељско право над децом). Тужилац је поново поднео кривичну пријаву против тужене због сумње да је извршила исто кривично дело, по којој је поступак у току. Из налаза и мишљења Центра за социјални рад за општину... је утврђено да тужилац живи у домаћинству које има изузетно повољне стамбене услове, где су тужилац и тужена заједно са мал. децом живели и старали се о њима са подељеним улогама. Тужени има могућности да се посвети мал. деци и њиховим школским обавезама, изузетно је мотивисан да брине о мал. деци и поседује стабилност у погледу материјалног и стамбеног статуса (добра месечна примања и адекватни стамбени простор). Констатовано је да мал. деца и даље имају пријављено пребивалиште на територији тог Центра, а да је фактички њихово пребивалиште на територији ..., из којих разлога орган старатељства није у могућности да налази и мишљење и да суд треба да донесе привремену меру којом ће уредити одржавање контакта између тужиоца и мал. деце до окончања осталих поступака. Правноснажним решењем о привременој мери од 19.07.2023. године уређен је модел одржавања личних односа између тужиоца и мал. деце до правноснажног окончања овог поступка. По донетој привременој мери тужилац је приступао у просторије Центра за социјални рад, а мал. деца ни тужена нису контактирали Центар и евентуално образложила разлоге недоласка. Првостепени суд се међународном замолницом обратио Централном органу ... ради достављања налаза и мишљења у овој правној ствари, по којој је замољен орган поступио и доставио првостепеном суду обавештење Породичног саветовалишта ... према коме не постоји активни предмет за мал. децу код породичног саветовалишта за општину на чијој територији је наведено да се тужена налази са децом и поменуто саветовалиште нема увид у тренутне прилике у породици. Поводом поступка који је инициран по Хашкој конвенцији о грађанско правним аспектима међународне отмице деце надлежан суд у ... је донео одлуку у корист тужене, којој је омогућио да остане у ... заједно са децом, док се не окончају судски поступци у Републици Србији.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев применом члана 3. 9., 10. и 11. Конвенције о правима детета, члана 7. став 1. и 2. Конвенције о надлежностима, меродавном праву, признању и извршења одлука и сарадњу у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце, члана 64. Устава Републике Србије, члана 6. став 1., 81. став 1., 87. став 1. и 266. став 1. Породичног закона, уз закључак да су испуњени услови за лишење родитељског права тужене над мал. децом, јер се ради о незаконитом одвођењу мал. деце у иностранство, без знања и сагласности тужиоца, при чему тужилац има компетенције за вршење родитељског права, док у односу на тужену орган старатељства није могао да изјашњење. По оцени првостепеног суда,

како су тужена и мал. деца недоступни надлежним органима Републике Србије, па тиме и органу старатељства, у датим околностима тужилац без судске одлуке није у могућности да врши родитељско право.

По оцени Врховног суда, другостепени суд је правилном применом материјалног права преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев, уз основан закључак да применом члана 3. 9., 10. и 11. Конвенције о правима детета, члана 64. и 65. Устава републике Србије, члана 81. Породичног закона поступање тужене (одвођење малолетне деце у иностранство без знања и сагласности тужиоца) само по себи не води закључку да је тужена као родитељ злоупотребила родитељско право тако да би било оправдано потпуно лишење родитељског права. Према правилном становишту другостепеног суда, наведено поступање тужене је од утицаја на одлуку суда о поверавању мал. деце на вршење родитељског права у смислу процене родитељских компетенција, а у конкретном случају нема података о томе на који начин је тужена испуњавала све остале обавезе и дужности родитеља у смислу члана 67. – 77. Породичног закона.

Конвенција о правима детета („Сл. лист СРЈ“ број 15/90), поред осталог, одређује да у свим активностима које се тичу деце, без обзира да ли их предузимају јавне или приватне институције социјалног старања, судови, административни органи или законодавна тела, најбољи интереси детета биће од првенственог значаја. Устав Републике Србије у члану 64. прописује да деца уживају људска права примерено свом узрасту и душевној зрелости, да су заштићена од психичког, физичког, економског и сваког другог искоришћавања или злоупотребавања, а у члану 65. да родитељи имају право и дужност да издржавају, васпитавају и образују своју децу и да су у томе равноправни, као и да сва или поједина права могу једном или обома родитеља бити одузета или ограничена само судском одлуком ако је то у најбољем интересу детета, у складу са законом. Породични закон у члану 81. прописује да ако родитељ злоупотребава права или грубо занемарује дужности из садржине родитељског права (члан 67 – 77 истог Закона), може бити потпуно лишен родитељског права.

Потпуно лишење родитељског права је најтежа породично правна санкција за родитеља који злоупотребава родитељско право тако што његови поступци до те мере угрожавају интересе детета, да је угрожен физички, морални и интелектуални развој детета, или грубо занемарује родитељске дужности тако што уопште не брине о детету, нити подмирује његове основне потребе.

У овом случају, и по оцени Врховног суда, околност да је тужена променила пребивалиште и одвела заједничку мал. децу у иностранство без обавештења и сагласности тужиоца као оца, сама за себе не може довести до потпуног лишења родитељског права тужене применом члана 81. Породичног закона, јер савесно вршење осталих обавеза и дужности тужене као родитеља и у најбољем интересу мал. деце, сагласно члану 67. – 77. Породичног закона, чињеничним утврђењем у овој правној ствари, није оспорено. Према чињеничном утврђењу, кривична пријава против тужене због одузимања мал. лица - деце је одбачена управо са разлога јер је тужена лице које врши родитељско право. У поступку који је инициран по Хашкој конвенцији о грађанско

правним аспектима међународне отмице деце надлежан суд у... је донео одлуку у корист тужене којој је омогућио да остане у ... заједно са децом. Према достављеном обавештењу замолним путем код Породичног саветовалишта ... не постоје активни предмети за мал. децу за општину на чијој територији се тужена налази са децом, док о начину вршења родитељског права тужене након одласка у иностранство са мал. децом нема података. У склопу тако утврђених околности, и по оцени Врховног суда, нема основа за закључак да је тужена, у периоду након одласка у иностранство, учинила неку од злоупотреба права или да је грубо занемарила дужности из садржине родитељског права према мал. деци, па стога ни услова да се тужена у потпуности лиши родитељског права у смислу члан 81. Породичног закона. Напротив, изрицање најтеже породично правне санкција за тужену у овом случају било би у директној супротности са чланом 64. и 65. Устава републике Србије и чланом 3. 9., 10. и 11. Конвенције о правима детета, на чију примену се основано позива и другостепени суд у побијаној одлуци.

Ревизија указује на потребу примене Конвенције о надлежностима, меродавном праву, признању и извршења одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце, која је закључена под окриљем Хашке конвенције 1996. године (Сл. гласник РС“ - Међународни уговори број 20/15) уз истицање да је незаконитим поступањем тужене угрожено право тужиоца на старање над малолетном децом. Међутим наведена Конвенција нема домен примене у овој правној ствари, јер се односи на спорове са међународним елементом у погледу вршења родитељског права, старатељства и виђања детета које живи у другој држави у односу на родитеља. Наиме, у овој парници предмет тражене правне заштите није право тужиоца као родитеља на старање над мал. децом која су одведена од стране другог родитеља у другу државу, већ лишење родитељског права тужене као родитеља, у смислу прописа применом којих је другостепени суд правилно донео побијану одлуку. С обзиром на изнето, неосновани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права.

Из наведених разлога, Врховни суд је применом члана 414. ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке.

Испитујући дозвољеност ревизије тужене, у смислу члана 410. став 2. тачка 5. у вези члана 420. став 6. ЗПП, Врховни суд је оценио да ревизија није дозвољена. Тужена је ревизију изјавила против другостепеног решења којим је правноснажно одлучено о трошковима поступка, који не представљају главни захтев, већ споредно тражење, па применом члана 420. став 1. и 28. ЗПП, ревизија није дозвољена. Ревизија тужене није дозвољена ни у смислу члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП с обзиром да ревизија није дозвољена према врсти одлуке која се њом побија, сходно члану 403. у вези са члана 28. став 1. ЗПП. На основу изнетог, применом члана 413. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у ставу другом изреке.

Захтев тужене за накнаду трошкова састава одговора на ревизију одбијен је на основу члана 154. став 1. ЗПП, јер се не ради о трошковима потребним ради вођења ове парнице, због чега је Врховни суд одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа – судија
Добрила Страјина, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**